آیزایا برلین، آموزگار و ستایشگر تکثر

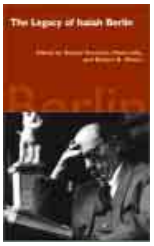

روشنگری: برلین هم از موافقان روشنگری (Enlightenment) محسوب شده و هم از مخالفان آن. او بسیاری ازمتفکران روشنگری را تحسین می کردو صریحاً خود را درطرف آنها می دید.

به گمان برلین بخش بیشتر دستاورد آنان خوب بوده است و به عنوان یک تجربه گرا آنها را بخشی از همان سنت فلسفی محسوب می کرد که خود بدان تعلق داشت. اما همچنین براین عقیده بود که راجع به پاره ای از مسائل بسیار مهم مربوط به جامعه، اخلاق و سیاست برخطا بوده اند و گاه به طرز خطرناکی برخطا بودند. برلین گذشته از این معتقدبود که روشنگری نسبت به انسانها و مسائل سیاسی تصوری فن سالارانه وبه اصطلاح اجرایی وبیرونی داشت.

برلین درعین حال دشمنان روشنگری را مورد نقد و طرد قرار می داد و آنان را گاه حتی از خود روشنگری خطرناک تر می شمرد. او دیدگاه های متافیزیکی شان و به ویژه فلسفه های تاریخ هگل وتابعانش را تخطئه می کرد ونسبت به طرز تلقی زیبایی شناختی و هنری به سیاست که بسیاری از رمانتیست ها بدان پایبند بودند نگاهی نگران و اندیشناک داشت. در همین حال بر این نظر بود که مخالفان روشنگری به حقایق مهم بسیاری اشاره کرده اند که روشنگری آنها را نادیده گرفت یا انکار کرد حقایقی که هم به امور منفی (از قبیل قدرت امور غیرعقلی و به ویژه انفعالات و امور نفسانی تیره در فعالیت های انسان) و هم به امور مثبت (مانند ارزش ذاتی تنوع و گوناگونی و ارزش فضیلت های شخصی ای همچون صداقت و درستی و جایگاه محوری توانایی بر انتخاب در سرشت انسان) مربوط می شد. مکتب رمانتیسم مخصوصاً علیه چارچوب بخشی و نظمی که عقل بر همه امور می افکند شورید و از اراده انسان حمایت کرد. برلین با این نگرش همدلی داشت اما معتقد بود که رمانتیست ها در این میسر دچار افراط و تفریط شدند.

اندیشه اخلاقی و کثرت گرایی ارزشی: از اوایل دهه ۱۹۹۰ کثرت گرایی ارزشی (Value Pluralism) را خیلی ها از «اندیشه های اساسی» برلین شمرده اند. برای شرح آراء برلین در این باره باید به شرح و توضیح دیدگاه او درباره ارزش ها و کثرت گرایی پرداخت که در این مجال اندک نمی گنجد. شاید بتوان در اینجا با اشاره به دیدگاه های سلبی وی در این باب، نظر او را در مورد کثرت گرایی ارزشی تا حدودی بازشناخت.

او از دیدگاه های مقابل کثرت گرایی گاه با عنوان یگانه گرایی (Monism) و گاه به عنوان مغالطه ایونی (the Ionian Fallacy) یا مثل افلاطونی (the Platonic Ideal) یاد می کند. تعریف او از یگانه گرایی را می توان در این مؤلفه ها خلاصه کرد:

۱- همه پرسش های اصلی و مهم باید پاسخی حقیقی و فقط یک پاسخ داشته باشند. همه پاسخ های دیگر خطا هستند. ۲- باید راهی مطمئن و قابل اعتماد برای کشف جواب های حقیقی وجود داشته باشد راهی که اساساً قابل شناختن است حتی اگر هنوز ناشناخته مانده باشد. ۳- جواب های حقیقی وقتی یافت شدند با یکدیگر تطابق و سازگاری دارند و کل واحدی را تشکیل می دهند چون یک حقیقت نمی تواند با حقیقت دیگر ناسازگار باشد. این به نوبه خود مبتنی بر این فرض متافیزیکی است که عالم منسجم و همگن است.

برلین به طور صریح دو مؤلفه اول را رد می کند و در کثرت گرایی اخلاقی یا ارزشی اش این رویه را پیشتر می برد و مؤلفه یا فرض سوم را هم رد می کند. بنابر کثرت گرایی برلین، ارزش های اصلی و مهم فراوان اند و چه بسا با یکدیگر تعارض پیدا کنند که غالباً هم چنین است. آزادی ممکن است با مساوات و برابری یا با نظم عمومی در تعارض قرار گیرد، یا بخشش با عدالت، عشق با انصاف و بی طرفی، تعهد اخلاقی و اجتماعی با حقیقت طلبی بی غرضانه، معرفت با سعادت، خودجوشی و سرزندگی با مسؤولیت و قابل اعتماد بودن. به عقیده برلین تعارض میان ارزش ها «جزء ذاتی و جدایی ناپذیر زندگی انسان است.»

یکی از وجوه اصلی کثرت گرایی برلین تأکید بر عمل انتخاب میان ارزش ها است. کثرت گرایی می گوید که در بسیاری موارد هیچ گونه جواب سرراست واحدی در کار نیست. برلین این قضیه را به عنوان دلیلی بر اهمیت آزادی -یا شاید به تعبیر دقیق تر به عنوان برهانی علیه محدود کردن آزادی به منظور تحمیل راه حل «درست» از طریق اعمال زور- به کار می برد. کثرت گرایی ناظر به تعارض ها است و از این رو ضرورت انتخاب را نه تنها در برابر ارزش های خاص در موارد فردی بلکه در برابر شیوه های مختلف زندگی ایجاب می کند. به عقیده برلین انتخاب، هم جلوه ای از شخصیت افراد است و هم بخشی از آنچه آن شخصیت را می سازد. در واقع انتخاب نقشی اساسی و ذاتی در شکل گیری هویت انسان دارد.

برخی منتقدان دیدگاه برلین در مورد کثرت گرایی ارزشی را نزدیک یا منتهی به نسبیت گرایی می شمارند و عده ای هم برآن اند که از نظر برلین لااقل پاره ای از ارزش ها مثل آزادی در نزد همه انسان ها در همه زمان ها و مکان ها ارزشی مهم و اساسی محسوب می شوند و محدود به موقعیت های خاص نمی شوند. به هر روی داوری در این باب را با توجه به این که نوشته های خود برلین در این باره چندگانه و آمیخته به ابهام است باید به فرصتی دیگر واگذاشت.

اندیشه سیاسی: سوای نوشته های شناخته شده تر برلین درباره آزادی و کثرت گرایی، اندیشه سیاسی او متمرکز بر دو مقوله است که هر دو در بخش بیشتر زندگی علمی او به درجات مختلف در مطالعه نظریه سیاسی مطرح بوده است: این دو مقوله عبارتند از ماهیت داوری سیاسی و وجه اخلاقی عمل سیاسی. به دید او عمل سیاسی باید مبتنی بر «حس واقعیت» باشد مبتنی بر تجربه، درک همدلانه دیگران، احساس مسؤولیت نسبت به محیط اجتماعی و قضاوت شخصی راجع به حق و باطل و راجع به امور سودمند و بی ثمر و نظایر این ها. در قلمرو عمل سیاسی، قوانین اندک است و مهارت همه چیز حساب می شود. برلین که در بخش مهمی از اندیشه هایش، از الکساندر هرزن - از متفکران روس در قرن نوزدهم- تأثیر پذیرفته بود همچون او معتقد بود که هر زندگی و هر عصری باید غایت خویش محسوب شود و نه وسایلی برای رسیدن به هدفی آتی.

برلین این نکته را هم اضافه می کند که آینده پیش بینی ناپذیر است. در واقع مسأله رابطه میان غایات و وسایل در سراسر آثار برلین مطرح است. برلین به ویژه علیه تأکید بر خلوص سیاسی تأم و تمام هشدار می دهد زیرا به دید او چون ارزش ها در تعارض با یکدیگرند و نتایج غالباً غیرقابل پیش بینی هستند خلوص، یک ایده آل غیرممکن و دست نایافتنی است. برلین همچنین نسبت به بی اعتنایی به دقایقی اخلاقی ساز و کارهای سیاسی هشدار می دهد. او چنین نگرشی را نه تنها از لحاظ اخلاقی زشت و ناپسند می داند بلکه آن را احمقانه می شمارد، زیرا غایت های نیک گرایش به آن دارند که با واسطه قرار گرفتن روش های غیراخلاقی به فساد و تباهی کشیده شوند. به علاوه از آنجا که نتایج اعمال غیرقطعی است غالب آن است که فعالان سیاسی به اهداف خود دست پیدا نمی کنند یا به طور ناقص به آنها دست پیدا می کنند. به زعم برلین بهترین راه آن است که در راه رسیدن به اهداف و اغراض سیاسی افراد، از قربانی کردن انسان ها پرهیز کرد چون تحقق چنین اهدافی نامشخص و غیر قطعی است. برهان واقع گرا این است که «شما نمی توانید بدون شکستن تخم مرغ امات درست کنید.» جواب برلین این است که «چیزی که از آن مطمئن هستیم واقعیت قربانی کردن، مرگ و مردگان است. اما ایده آل و کمال مطلوبی که آنها برای آن مرده اند تحقق پیدا نکرده است. تخم مرغ ها شکسته می شوند و روال شکستن آنها ادامه می یابد اما املتی در کار نیست.»

مفهوم آزادی: شناخته شده ترین یاری برلین به نظریه سیاسی رساله اوست درباره تمایز میان آزادی مثبت و آزادی منفی. در «دو مفهوم آزادی» برلین می کوشد تفاوت میان دو طرز تفکر مختلف راجع به آزادی سیاسی را که در سرتاسر اندیشه مدرن مطرح بوده است تبیین و تشریح کند. او این دو مفهوم از آزادی را مثبت و منفی می خواند. آراء او در این باب آمیخته به ابهام است. در حالی که تعریف روشن و ساده ای از آزادی منفی به دست می دهد دو تعریف متفاوت از آزادی مثبت ارائه می کند که به تفسیرهای مختلف انجامیده است. برلین آزادی منفی را اساساً به «آزادی از» تعریف می کند یعنی نبود موانع در برابر عامل انسانی که دیگران تحمیل کرده باشند. فرد این فرصت را دارد که در غیاب موانع رفتار خویش عمل کند. برلین آزادی مثبت را نیز به دو نحو تعریف می کند: آزادی معطوف به (یا برای) یعنی توانایی (و نه صرفاً فرصت) پیگیری یک راه و رسیدن به اهداف مورد نظر و هم به عنوان خودسامانی (Autonomy) یا خودسروری (Self-Rule) و عدم وابستگی به دیگران.

برلین بحث مفهومی در این زمینه را به تاریخ پیوند می زند. او آزادی منفی را به سنت لیبرال کلاسیک آنگونه که در انگلستان و فرانسه از قرن هفدهم تا اوایل قرن نوزدهم گسترش داشت نسبت می دهد. برلین بعدها (بعد از چاپ دو مفهوم آزادی) اظهار تأسف کرد که به پیامدهای منفی و شرور بیشتری که آزادی منفی سعی در توجیه آنها داشت از جمله بهره کشی برآمده از سرمایه داری اقتصاد آزاد اشاره نکرده است. اما در خود «دو مفهوم آزادی» تصویری مطلوب و مختصر از آزادی منفی به دست داد. در واقع این آزادی مثبت است که در کانون توجه برلین قرار دارد زیرا به گمان وی آزادی مثبت هم ابهام مفهومی بیشتر و هم پیامدهای بدتری داشته است.

برلین آزادی مثبت را در نظریه هایی جست وجو می کند که بر خودسامانی انسان یا توانایی خودسروری و فرمان راندن وی بر خویش تأکید می کنند. در این میان برلین به ویژه نظریه روسو در مورد آزادی را خطرناک می شمارد. زیرا به تعبیر برلین، روسو آزادی را با خودسروری (Self-Rule) و خودسروری را با اطاعت و فرمانبرداری در برابر اراده عمومی یکی می دانست، اراده ای که کاملاً مستقل از خواسته های افراد است و غالباً در تقابل با آنها قرار دارد. برلین معتقد است که روسو مفهوم اراده فرد را از آنچه فرد به اصطلاح تجربی واقعاً به آن تمایل دارد به آنچه فرد در مقام شهروند باید به آن تمایل داشته باشد یعنی آنچه واقعاً به نفع فرد است چه خود به آن علم داشته باشد و چه علم نداشته باشد دگرگون کرد. به زعم برلین این دگرگونی باز در دستان شاگردان آلمانی کانت شرح و تفصیل بیشتر پیدا کرد. فی المثل فیخته (فیلسوف آلمانی ۱۷۶۲-۱۸۱۴) که در آغاز یک لیبرال فردگرا بود بعدها دیدگاه سیاسی اولیه خود را رد کرد و نهایتاً به ملی گرایی روی آورد. طبق این نظر فرد آزادی اش را تنها از طریق کنار گذاشتن و انکار تمایلات و باورهایش در مقام یک فرد و جذب در یک گروه بزرگ تر به دست می آورد. آزادی چنین تعبیر و توصیف می شود: غلبه بر خویشتن فقید و دروغین -آنچه فرد به نظر می رسد باشد و می خواهد- به منظور تحقق خویشتن «حقیقی» و «واقعی»، خویشتن نمونی (یعنی ذات حقیقی فرد). برلین حاصل این دگرگونی مفهوم آزادی را حرکت های تمامیت طلب و اقتدارگرا در قرن بیستم - هم کمونیسم و هم فاشیسم - می داند که مدعی بودند مردم را با تابع - و اغلب قربانی - کردن آنان در برابر گروه های بزرگتر یا اصول عام تر، آزاد و رها می سازند. برلین پیامدهای این نگرش را در زمره بزرگ ترین شرور و مصائب سیاسی محسوب می کند. او چنانکه پیداست بستر چنین نگرشی را تلقی خاصی از آزادی مثبت می داند و در مقابل آن از آزادی منفی و نگاهی تجربی و عینی به خویشتن و شخصیت انسان به عنوان امری حقیقی تر و انسانی تر حمایت می کند. چنان که گفته شد در تفسیر آراء برلین در باب دو مفهوم آزادی اختلاف نظر وجود دارد عده ای معتقدند که برلین اساساً با آزادی مثبت مخالف بود. در مقابل عده ای دیگر بر این عقیده اند که آنچه برلین با آن مخالفت می ورزید تلقی و استفاده نادرست از آزادی مثبت است که در واقع توجیه کننده انکار و کنار نهادن هم آزادی منفی و هم صورت های حقیقی خود آزادی مثبت است. که به نظر آنچه آماج حمله و مخالفت برلین است نه آزادی مثبت فی نفسه بلکه مفروضات و مسلمات متافیزیکی یا روانشناختی ای است که با مفهوم آزادی مثبت ترکیب شدند و به انحراف آن انجامیدند. بنابراین «دو مفهوم آزادی» و لیبرالیسم برلین مبتنی بر حمایت از آزادی منفی در برابر آزادی مثبت نیست بلکه برپایه جانبداری از فردگرایی، تجربه گرایی و کثرت گرایی در برابر جمع گرایی (collectivism)، کلی گرایی (Holism) و یگانه گرایی و متافیزیک عقل گرایانه (Rationalistic) قرار دارد. به گمان برلین محروم کردن انسان ها از پاره ای حقوق اساسی آنها را از انسانیت دور می سازد. در این میان آزادی نقشی اساسی دارد. به زعم برلین آزادی نباید یگانه ارزشی باشد که جامعه در پی آن می رود و همواره هم نباید بر ارزش های دیگر برتری داده شود اما کثرت گرایی برای آن اهمیتی خاص قائل است. زیرا مردم باید آزاد باشند تا بتوانند همه ارزش های اصیل انسانی را به قدر توان خویش دنبال کنند. تأکید برلین بر فردگرایی و آزادی فرد است اما مسلم است که فرد در خلأ به سر نمی برد و از شرایط گوناگون جامعه خویش و حتی جوامع دیگر تأثیر می پذیرد. فرد تنها و وانهاده در اغلب موارد تهی می شود و به پوچی می رسد از همین رو نیاز به آن دارد که «آزادانه» بر تکیه گاهی فراتر از خویش تکیه کند و ابعاد مختلف وجود خویش را از منابع متعدد سیراب سازد. این موضوع ضرورت پرداختن بیشتر به وجوه ایجابی این بحث، در کنار وجوه سلبی را آشکار می کند.

بخش دوم و پایانی

آزادی در سایه تکثر

حمیدرضا فرزاد

آگهی مناقصه عمومی شماره ۱۰۵۷

شرکت برق منطقه ای اصفهان در نظر دارد، تأمین مصالح و اجرای عملیات ساختمانی احداث پنج دستگاه پست ۶۳/۲۰ کیلوولت واقع در چادگان - پادنا - موروک - کنجد جان و فرخ شهر را به پیمانکار واگذار نماید.لذا شرکتهای دارای رتبه بندی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با توجه به ظرفیت ریالی و اجرایی رتبه کسب نموده از سازمان مذکور می توانند در یک یا حداکثر ۲ پست به شرح زیر شرکت نمایند.

◄ ۱- شرکتهایی که دارای پایه ۵ (رشته ساختمان) از سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور هستند می توانند در یک یا تمام پست ها شرکت نموده لیکن در صورت برنده شدن فقط یک پست به آنها واگذار می گردد.

◄ ۲- شرکتهایی که دارای پایه ۴ (رشته ساختمان) و ماقبل آن می باشند می توانند در یک یا تمام پستها شرکت نموده لیکن در صورت برنده شدن حداکثر ۲ پست به آنها واگذار می گردد.

◄ ۳- پیشنهادات رسیده هر پست به صورت مجزا بازگشایی و مورد بررسی و تصمیم قرار خواهد گرفت. لذا پیشنهاددهندگان لازم است برای هر پست که مایل به شرکت در آن هستند پیشنهاد قیمت و ضمانتنامه جداگانه به مبلغ ۱۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال طبق اسناد مناقصه تهیه و ارایه نمایند. متقاضیان می توانند از تاریخ ۸۴/۳/۲ تا ۸۴/۳/۱۶ همه روزه به غیر از روزهای تعطیل در مقابل ارایه فیش بانکی به مبلغ ۳۰۰/۰۰۰ ریال برای خرید اسناد هر پست واریز شده به حساب ۸۳۲۴۰۵۵۵ بانک تجارت شعبه توانیر تهران به نام شرکت مهندسی مشاور مونتکو ایران اقدام و دفترچه های مناقصه را از شرکت مذکور واقع در تهران خیابان ۲۳ گاندی، شماره ۱۷، طبقه دوم اخذ و برای دریافت اسناد مناقصه پست گنجدجان با ارایه فیش بانکی به مبلغ ۳۰۰/۰۰۰ ریال واریز شده به حساب جاری ۱۴۹۰ بانک ملی شعبه چهار باغ بالا اصفهان به نام شرکت مهندسین دانشمند به نشانی اصفهان، خیابان چهار باغ بالا، شرکت برق منطقه ای اصفهان، ساختمان شماره ۵ مراجعه نمایند و پیشنهاد خود را با توجه به مندرجات اسناد مناقصه حداکثر تا ساعت ۹ صبح روز شنبه مورخ ۸۴/۳/۲۱ در مقابل رسید به دفتر امور بازرگانی این شرکت واقع در اصفهان، خیابان چهارباغ بالا تحویل نمایند. پیشنهادات رسیده رأس ساعت ۱۰ صبح همان روز با حضور پیشنهاددهندگان که ورودشان به جلسه آزاد می باشد باز و قرائت خواهد شد. کارفرما در رد یا قبول هر یک یا تمام پیشنهادها مختار خواهد بود.

ضمناً می توانید این آگهی را در سایت اینترنتی مشاهده کنید.

روابط عمومی شرکت برق منطقه ای اصفهان
www.erec.co.ir

آگهی فراخوان سرمایه گذار شماره ۸۴/۱۰ ب موضوع: سرمایه گذاری، احداث و بهره برداری از واحد تولید آهک

شرکت سهامی ذوب آهن اصفهان درنظر دارد در راستای سیاستهای دولت جمهوری اسلامی ایران، موضوع فوق الذکر را با استفاده از توان مالی و امکانات بخش خصوصی، طبق مقررات مربوطه، مشخصات فنی کار و با شرایط کلی ذیل با روش B.O.T به انجام رساند.

الف) مشخصات طرح:

- ظرفیت طرح ۴۰۰۰ هزار تن آهک متالورژیکی (با درجه خلوص بالای ۹۰٪)
- تکنولوژی طرح: کوره عمودی پخت آهک
- محل و مدت اجرای طرح: محدوده ملکی ذوب آهن و مدت اجرا ۲۰ ماه
- مدت زمان بهره برداری و تولید توسط سرمایه گذار ۱۵ سال

ب) تعهدات سرمایه گذار:

- تأمین مالی، احداث و بهره برداری طرح با مشخصات فنی مورد تأیید کارفرما
- اخذ مجوزهای مربوطه مانند پروانه بهره برداری و مجوزهای زیست محیطی
- تهیه و حمل مواد اولیه مورد نیاز
- فروش و تحویل آهک تولیدی به ذوب آهن اصفهان در نقاط مصرف
- واگذاری طرح پس از پایان مدت بهره برداری مذکور

ج) تعهدات ذوب آهن اصفهان

- تأمین محل مناسب برای احداث طرح
- تأمین انرژیهای مورد نیاز در زمان احداث و بهره برداری مانند برق، گاز، آب آشامیدنی و صنعتی، فاضلاب اماکن و هوای فشرده، در قبال اخذ وجه

لذا از کلیه اشخاص حقوقی ایرانی و خارجی واجد صلاحیت و علاقه مند (شرکت، گروه مشارکت و کنسرسیوم) دعوت می شود ضمن مراعات قوانین موضوعه و ارائه اطلاعات لازم درباره وضعیت حقوقی و تخصصی خود، آمادگی مکتوب خویش را ظرف حداکثر ۱۵ روز از تاریخ ۸۴/۳/۱۰ به یکی از دفاتر شرکت مهندسی بین المللی فولاد تکنیک (مشاور طرح) واقع در نشانی های ذیل برای بررسی مقدماتی و اقدامات بعدی ارائه یا ارسال نمایند.

تهران، میدان جهاد (فاطمی)، کوی کامران، پلاک ۲۰، طبقه دوم، تلفن: ۷-۸۹۲۶۷۷۶

اصفهان، خیابان دانشگاه، تلفن: ۸-۶۲۷۹۲۱۸-۶۲۷۲۱۸۷ (۰۳۱۱)

ضمناً از داوطلبین محترم تقاضا می گردد، در صورتی که در خصوص روش واگذاری طرح و سایر موارد مربوطه پیشنهاد تکمیلی یا جایگزین دارند، موارد را با توضیحات کافی به همراه مدارک ذکر شده ارائه نمایند.

معاونت برنامه ریزی و توسعه شرکت سهامی ذوب آهن اصفهان
www.Esfahansteel.com

مزایده استثنایی واحدهای تجاری زیبای کارون اهواز

به دنبال استقبال شهروندان عزیز اهوازی برای خرید واحدهای تجاری مجتمع تجاری پارکینگ کارون اهواز مجتمع اقتصادی خوزستان درنظر دارد تعدادی از واحدهای باقیمانده باز از فوق را با امکانات پله برقی آسانسر (پانورامی)، سقف کاذب، تهویه مطبوع، درب های اتوماتیک ژاپنی، کف و بدنه کاملاً گرانیت، سیستم مخابراتی مرکزی و تلفن داخلی، سیستم پیجینگ، سیستم اطفاء حریق، به صورت مزایده و با شرایط ویژه یکسان واگذار نماید. متقاضیان می توانند برای کسب اطلاعات بیشتر و دریافت مدارک و بازدید از محل واحدهای تجاری همه روزه بجز ایام تعطیل از تاریخ ۱۳۸۴/۳/۱ تا ۱۳۸۴/۳/۲۵ و از ساعت ۸ تا ۱۴/۳۰ به دفتر معاونت فروش مجتمع اقتصادی خوزستان مراجعه و یا با شماره تلفن: ۹۳-۲۲۲۵۸۹۳-۰۶۱۱ تماس حاصل نمایند.

نشانی: اهواز، خیابان سلمان فارسی، بین خیابان حافظ و شهید کتانباف، مجتمع تجاری پارکینگ کارون اهواز.

معاونت فروش مجتمع اقتصادی
استان خوزستان

مرکز مطالعات بازرگانی و آگهی های روزنامه ایران

تهران ۷-۸۷۳۸۸۲۰
شهرستان ۴-۸۷۵۷۵۸۳